

עבודה זרה מה

פורים

תשע"ח

זמן סעודת פורים

ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה²⁶ צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון²⁷ למי שהיכולת והזמן בידו להרבות גם בסעודת שחרית בבשר²⁸ ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים.
ועיין לעיל סי' תרצ"ד אות א' שכתבנו אם מותר לאכול לפני קיום מצוות משלוח מנות ומת"ל.

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם של"ה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה והמשובח מי שעושה סעודה בשחרית וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכ"ה סק"ג בשם סידור הרש"ש ל"זוהר ולהזכיר לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגר"א ז"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב זצ"ל מסיגט ואף כי מדינת די בסעודה אחת בפורים בדלקמן מי"ב סקט"ו, מימ נכון לישוב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכ"ה בלקט יושר מנהגי בעל תרה"ד ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח – ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב דמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו הדור קבלה בימי אחשוורוש וביציה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצותן של ישראל והוא לשון ביעא דבעי רחמי ופרקינך, וכל הלבבות דורש ה'. 29. ובערוה"ש סי' רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קדם חצות,

שו"ע אורח חיים סימן תכט

(א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה. (א"ז): (ב) אין גופלים על פניהם בכל חדש ניסן ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה ואין מספידין בו ואין מתענין בו להזכיר בצבור והבכורות מתענים בו בערב פסח: הגה גם אין אומרים צדוק הדין בכל חדש ניסן ונהגו שאין מתענין בו תענית כלל אפילו יום שמת בו אביו או אמו ...

משנה ברורה סימן תכט

(א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירן על כל הלכות פסח שני וה"ה בשאר יו"ט נמי דורשין קודם לכן ל' יום בהלכותיהן ... ועכ"פ ביו"ט גופא לכו"ע צריך לשאול ולדרוש בכל יו"ט בהלכותיה ...

(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

פורים שמחה!!!

ממשפתת שווערד

עבודה זרה מה

משה שווערד

1. דברים פרשת ואתחנן - עקב פרק ז

כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תקמד פספ וְזָהָב וְלִקְחָתָ לָךְ פֶּן תִּגְקַשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֵבֶת...

2. דברים פרשת ראה פרק יב

ב) אבד תאבדון את כל המקמות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על הקרים הרמים ועל הגבעות ומסת כל עץ רענן:

ג) ונתפתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא:

3. ספר עבודה ברורה

וע' בבית שמואל שהאריך בזה והעלה דמתני' נקטה גם דברי רבי עקיבא, והוא סבירא ליה לקמן (דף נב:) שעבודה זרה של ישראל לא נאסרת עד שתעבד. וא"כ הא דאיתא במתני' שאם יש בה תפיסת ידי אדם אסורה, לא יתכן בעבודה זרה של ישראל לדברי רבי עקיבא, מפני דלא עדיף תפיסת ידי אדם במחזבר יותר מעשיית עבודה זרה בתלוש, וא"כ כיון דהמשנה רוצה לאשמועין האיסור בדבר שיש בו תפיסת ידי אדם לכך נקטה המשנה נכרים דרק בהם יאסר מה שיש בה תפיסת ידי אדם. וע"ש שהוכיח כדבריו מדברי הרמב"ן בסוגיין.

וע"ע בסדר יעקב ובעטרת צבי, ובדברינו בתורה אלהיהם (בר"ה שם. הקשה).

מתני' הנכרים העובדים וכו'. יש לעיין, למה נקטה מתני' דין זה בנכרים העובדים, הלא לכאורה גם בישראל העובד, דינא הכי שההרים אינם נאסרים.

ופירש התוס' ר"י מבירינא, שהוא הדין בישראל העובד, אלא כיון שהפסוקים נכתבים בענין גוי העובד, לכן נקטה המשנה כענין הפסוקים.

4. ספר עבודה ברורה

אר"ע אני אובין ואדון לפניך. המהר"ם מפרש (על פי פירש"י), שר"ע בא ליישב דלכאורה הפסוקים סתרי אהדדי, שכתוב "תחת כל עץ רענן" ולכאורה היה ראוי לדרוש "ולא עץ רענן אלהיהם" (ר"ל, שהעץ אינו נעשה עבודה זרה) כמו שכתוב "אלהיהם על ההרים" ודרשין "ולא ההרים אלהיהם". אלא דאי אפשר לדרוש כן, דהא אמרה תורה "ואשריהם תשרפון באש", וא"כ סתרי קראי אהדדי.

לכן בא ר"ע ופירש, דכל המקרא לא דרשין למיעוטא אלא לסימנא - שכשיבואו בני ישראל לכבוש הארץ, ילכו בהרים וגבעות ושם ימצאו פסילים שעליהן, ויחפשו תחת כל עץ רענן וימצאו פסילים שתחתיהן.

ומודה ר"ע לטעמא דר' יוסי הגלילי שהתורה אמרה לשרוף אשריהם מפני שיש בה תפיסת ידי אדם. וכיון שלא גלי קרא אלא לשרוף אשריהם ולא צוה לאבד את ההרים והגבעות, הרי לן ממשמעותיה דהאי קרא (של "ואשריהם תשרפון באש") דהרים וגבעות מותרין.

5. תוספות מסכת עבודה זרה דף מה עמוד א

אלהיהם על ההרים - פרש"י בפי' אחרים וזה לשונו הן מותרין ההרים עצמם מותרים לזריעה ולחצוב אבנים מהם דמחזבר לא מיתסר כדדריש ליה ר' יוסי הגלילי מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם ומה שעליהם כגון אם ציפום בכסף וזהב אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב וגו' ואף על גב דאינהו לאו עבודת כוכבים מיקרו ולא מתסרו גזירת הכתוב היא שיהא תלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם על כל מה שהם עובדים משמע וע"כ צריכין אנו לפרש דלא מקרו עבודת כוכבים דאמרי' בהשוואת (חולין מ. ושם ד"ה הא) הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר שהשוואת לשם ההר לא מיקרי זבחי מתים והא דתניא לקמן ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודת כוכבים נינהו לענין אתסורי עובדיהם מיהא עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים מיכווני דהו דומיא דמחזבר בפ"ב עכ"ל והקשה ר"ת לפירוש זה דכיון דלא מקרי עבודת כוכבים ותקרובתן מותרת א"כ אמאי יענשו עובדיהם סייף הא אין זה עובד

אלהים אחרים לכן נראה לר"ת זודאי עבודת כוכבים מיקרו ותקרובתן אסורה ולכך עובדיהם בסייף והא דדרשינן ולא ההרים אלהיהם קאי אאבד תאבדון כלומר שאין צריך לעקור ההרים ...

6. תוספות מסכת עבודה זרה דף מה עמוד א

כל מקום שאתה מוצא הר גבוה כו' - בירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נביא נבנה שם.

7. קובץ אור ישראל ניסן תשס"ד-בענין היאך נבנה בית המקדש בהר המוריה

כידוע, בית המקדש נבנה בהר המוריה. אולם מבחינה הלכתית עלינו לברר היאך נעשה כן. לכאורה, לפי כללי הגמרא בעבודה זרה, היה אסור להם לבנות את בית המקדש עליה.

כתוב במשנה במסכת עבודה זרה (דף מה.):

הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם רבי יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם ומפני מה אשירה אסורה מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אמר רבי עקיבא אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים.

ועיין רש"י (ד"ה הן מותרין) שכתב "ההרים עצמן מותרין לחצוב אבנים מהן ולזריעה דמחובר לא מתסר כדנפקא לן (לקמן) מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדריש ר' יוסי הגלילי".

ומהגמ' מבואר, דאע"פ דהגוים עבדו כל הר והר בארץ ישראל, מ"מ אין הרים אלו אסורים בהנאה (דמחובר אינו נאסר בהנאה).

אולם עיין בגמ' (דף מ"ו): דאיתא "בעי רמי בר חמא המשתחוה להר אבניו מהו למזבח יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר אצל גבוה." כלומר, שיש ספק אם הר שנעבד לע"ז מותר להתשמש בו במקדש אע"פ שמותר בהנאה. והרמב"ם (הלכות איסורי המזבח פרק ד הלכה ז) פסק לחומרא שכתב "המשתחוה להר אף ע"פ שהוא מותר בהנאה הרי אבניו אסורין למזבח וכן המשתחוה למעייני הנובע בארצו הרי מימיו פסולין לנסך". ואם כן, יש לשאול, מכיון שהגוים עבדו כל הר בא"י, והדין הוא דאע"פ דהר שנעבד מותר בהנאה, מ"מ היא אסור לגבוה, וא"כ איך בנו בה"מ על הר המוריה.

ובאמת כן שאלו התוספות (דף מה. ד"ה כל מקום שאתה מוצא הר גבוה) "בירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נביא נבנה שם."

ודברי תוספות מבוססים על הקושיא ותירוץ של הירושלמי במסכת עבודה זרה (דף כא.): וכתוב שם: "תני רבי בורקי קומי ר' מנא מלמד שלא הניחו הכנענים לא הר ולא גבעה שלא עבדו עליו. ולא כן סברנן מימר דבר שיש בו רוח חיים אף על פי שאינו אסור להדיוט אסור לגבוה בית הבחירה איכן נבנה ע"פ נביא ויעל דוד כדבר גד אשר דיבר ביד ה'." כלומר, שהיה קשה לירושלמי, איך בנו את בית הבחירה על הר המוריה, הלוא הר המורי היה נעבד לע"ז, ואסור לגבוה.

הירושלמי תירץ "ע"פ נביא." והפני משה הסביר "שהתיר לו בשם המקום ב"ה." כלומר, דאע"פ שבאמת עבדו הר המוריה, מ"מ הקב"ה- על ידי נביא- שינה את הדין, והתיר להם לבנות בה"מ עליה.

אולם עיין בישיבת משה (פרשת וירא) שהקשה דמכיון דבה"מ הוי בית עולמים, איך יכול נביא להתיר דבר זה לדורות, והא אין לנביא להתיר דבר אלא לשעה, ולא לדורות! וזה לשונו "ומיהו קשה דהר המוריה הוא בית עולמים, ולא יתכן היתר על פי נביא רק לפי שעה וכמבואר ברמב"ם פ"ט מהלכות יסודי התורה (ה"ג), כמו שאכתוב בפסוק (דברים ה כה) הטיבו כל אשר דברו. וצריך לומר דהדבור היה שלא נעבד, והבן."

תירוץ הוא, דכונת הירושלמי היא שבא הנביא לומר שבאמת הגוים לא עבדו את הר המוריה (כל' לא שנעבד ומ"מ מותר, דבאמת אילו היתה נעבד- ודאי אסור לגבוה). ור"ל שהנביא לא התיר בניית המקדש על הר המוריה, אלא שהודיע לדוד שבמצאות לא נעבד הר זה, ולכן מותר לבנות בה"מ עליה.

אולם עדיין עלינו לברר, דא"א לומר שכונת הישיבה משה שבאמת הגוים לא עבדו הר המוריה עד זמן הבנין, דלכאורה הוא כנגד הכלל דהגוים עבדו כל הר והר בארץ ישראל.

אלא, כמבואר בדבריו (ויתבאר להלן), צ"ל דהנביא רק אמר שלא נעבד עד זמן מסויים, ואף שלאח"כ, היה נעבד, לא נאסר. אך גם תירוץ זה אינו מסביר לנו מדוע הגוים באמת לא עבדו הר המוריה.

ויש עוד אחרונים שבאו לתרץ הקושיא שלנו. בשו"ת חת"ם סופר (או"ח סי' ר"ח) הביא מרבו הרב נתן אדלר: "ומרי הגאון החסיד שבכהונה מו"ה נתן אדלר כ"ץ זצ"ל פי' עפ"י מדרש רבה פ' וירא וירא את המקום מרחוק שראוהו מקום ולא הר והתפלל אברהם אבינו אין כבודו של מלך לשכון בעמק ונעשה הר אשר יאמר היום בהר ה' יראה יע"ש נמצא קודם שניתן הארץ לאאע"ה הי' עמק ולא העמידו שם ע"ז".

הרב נתן אדלר תירץ על פי מדרש, ותירוצו הוא שכאשר הקב"ה צוה לאברהם אבינו לילך 'להר' המוריה, הקב"ה לא קרא לזה הר, אלא 'מקום', מכיון דעדיין לא היה שם הר. ורק לאחר שאברהם אבינו התפלל, שאינו לפי כבודו של הקב"ה לשכון בעמק, אז הקב"ה עשה נס, והמקום נהפך להיות הר. ומכיון שלא היה שם הר, בטח שלא נעבד ולא נאסר. הנה, הרב נתן אדלר תירץ למה הגוים לא עבדו הר המוריה, דלא היה הר עד זמן אברהם אבינו.

ועיין בס' חנוכת התורה פ' וירא שג"כ תירץ כן:

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה: הפסוק הזה הוא קשה כמו שהאריכו בו המפורשים... והנה אמרו רבותינו ז"ל דהר המוריה בקעה היה ורמזו רמזו לו הקב"ה ונעשה הר גבוה. לפי זה יש לומר דהכי פירושו ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה וקשה הא קיימא לן דאין לך הר וגבעה שלא נעבד שם עבודה זרה ומחובר אסור לגבוה. ומתרץ הפסוק אשר יאמר היום בהר ה' יראה. היום דייקא רצה לומר דהיום נעשה הר על ידי שרמז לו הקב"ה... דאלו קודם לכן בקעה היה ולא נעבד שם עבודה זרה מעולם.

וכונתו, כמו כונת הרב נתן אדלר, אלא שהוא מדייק מדכתיב "אשר יאמר היום בהר ה' יראה" - דהפסוק מדגיש לנו שרק נהפך להיות הר בו ביום.

...

ועדיין צ"ע, שהרי מבואר בגמ' שהגוים עבדו כל הר בא"י, ולכן, אע"פ שעד זמן אברהם אבינו לא עבדו את הר המוריה, בטח שעבדו אותו לאח"כ, וא"כ למה לא נאסר אח"כ. וקשה להסביר ש"על פי נביא" אומרת לנו שלא נעבד עד זמן בנין בית, שזה כנגד הכלל בגמ' שהגוים עבדו כל הר בא"י.

ובאמת הרב נתן אדלר הסביר דבזמן העקדה הקב"ה נתן הר המוריה לאברהם אבינו (שהוריש אותו לב"י), ולכן אע"פ דהגוים באמת עבדו את הר המוריה לאח"כ, מ"מ מכיון דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, לא נאסר. ואלו דבריו (שהביאם החת"ס):

נמצא קודם שניתן הארץ לאאע"ה הי' עמק ולא העמידו שם ע"ז וכשנעשה הר שוב כבר הוחזק א"י לאברהם ולא יוכלו לאסור אותו ההר ואמר על זה נצטער דהע"ה אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב פי' כי ידע כל ההרים בחזקת ע"ז ונאסרים לגבוה וע"כ צריך למצוא מקום לה' שאינו הר אלא מקום ואיך יהי' זה משכנות לאביר יעקב הא אין כבודו לשכון בעמק עד שבא נביא וגילה הסוד איזה הר ה' בתחלה עמק ונעשה הר והיינו דירושלמי ע"פ נבי' נבנה אלו דבריו זצ"ל ודפח"ח.

הרב נתן אדלר הוסיף להסביר שזו היתה בעיית דוד המלך. דוד ידע שהגוים עבדו כל הר בא"י, וגם ידע שצריך לבנות בה"מ על הר. לכן אמר "אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב", שידע שצריך למצוא 'מקום' ולא 'הר' כדי שלא יהיה אסור משום נעבד. ומ"מ, דוד ג"כ ידע ש'מקום' אינה ראויה להיות משכנות לאביר יעקב. עד שבא נביא וגילה היסוד דעד זמן נתינת הר המוריה לאברהם אבינו, הנה הוא לא נעבד ולא נאסר, דלא היה הר, ולאחר שניתן לאברהם אבינו, אע"פ שנעבד, מ"מ אינו נאסר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

• • •

8. חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף מה עמוד ב

אילן שנטעו ולבסוף עבדו. לפום סוגיין דהכא לא מיתסר מיניה אפילו לרבי יוסי אלא תוספתו בלחוד וכדדרשינן מלשון תגדעון, ומיהו אילו לא נאמר תשרפון באש והיינו מעמידין מקרא של תגדעון לאילן שנטעו מתחילה לשם ע"ז הא ודאי היינו דורשין אותו לאסור גם עיקרו דלא סגיא בלאו הכי, אבל השתא דכתיבי תרוייהו וכתב לשון תגדעון משמע לן דאתא למישרי עיקרו.

9. רש"י מסכת עבודה זרה דף מה עמוד ב

אילן שנטעו - שלא לשם אשרה ולבסוף עבדו דשמעיה לת"ק דאמר הרים וגבעות שרו ה"ה כל כיוצא בהן שמחוברין ולא היתה תחילתו לעבודת כוכבים ואיזו היא אשרה אסורה שנטעו מתחילה לכך דתפיסת יד אדם אינו כלום אא"כ היא לשם עבודת כוכבים אבל נטעו גרעין שלא לשם אשרה אין זו תפיסת יד אדם והואיל והיא שעתא לאו דעתיה לעבודת כוכבים היה וממעטי ליה מתחת כל עץ רענן ולא עץ עצמו ואתא ר' יוסי הגלילי למימר אילן שנטעו גרעין אפי'

שלא לשם אשירה ולבסוף עבדו אסור דלא דמי להר שהרי יש בה תפיסת ידי אדם בנטיעה הילכך תוספתו אסור אבל עיקרו קודם שהשתחוה לו מודה דשרי כדלקמן (דף מח).

10. תוספות מסכת עבודה זרה דף מה עמוד ב

והכא באילן שנטעו ולבסוף עבדו קא מיפלגי ... לכן נראה לפרש דודאי כשנטעו גרעין לכ"ע שרי דאין זה תפיסת יד אדם והכא בנטעו אילן קמיפלגי דלרבנן אינו אסור משום תפיסת יד כיון שלא נטעו מתחלה לכך דהשרשת הקרקע מבטלת התפיסה

11. ספר עבודה ברורה

✓ ורבנן ההוא לכנות לה שם. הב"ח (בסוף סימן קמ"ז) כתב דרבי יוסי בר' יהודה נפקא האי דינא מ"שקץ תשקצנו".
✓ ובהגהות הגאון רבי אלעזר משה הורוויץ זצ"ל למד מתוך סתימת הגמ', דלפי רבי יוסי בר' יהודה מן התורה אין מצוה לכנות לה שם אלא מדרבנן.

12. שערים מצויינים בהלכה

לכנות לה שם. מוכח מכאן דע"י שמכנה לה שם הוא מקיים הפסוק "ואבדתם את שמם", ושמע מזה דכינוי הוי כמאבד שם העיקרי. ונמזה הקשה בתשו' מהרי"ק (סי' קסב) א"כ היאך אנו כותבין בגט פלוני המכונה כך וכך, ומה"ט פסק שם שאין לכתוב המכונה אלא כשהשם השני בא מחמת כינוי, שאינו דומה ללשון העברי, משא"כ כשהשם השני נולד ממשמעות לשון העברי, כגון "ליאון" שיצא משם יהודה, על שם "גור אריה יהודה",

כותבין יהודה דמתקרי "ליאון", וכן כל כיוצא בזה. ובשו"ע (אהע"ז סי' קכט סט"ז) פסק כהמהרי"ק. ובביאור הגר"א (שם ס"ק כו) ציין לגמ' כאן. אבל הרמ"א כתב, שנוהגין לכתוב המכונה כשהשם הוא בלשון לעז, ואין חילוק בין אם הוא יוצא מהשם או לא, ועי"ש במפרשים הפרטים בזה. ועי' בתשו' הרמ"א (סי' פד) בענין זה. ובביאור הגר"א (שם ס"ק

13. שערים מצויינים בהלכה

מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה כו'. כתב בסה"ק נועם מגדים (פ' שמיני ד"ה וכי יותן) שהכוונה על כל עבירה שנכלל בכלל ע"ז, שהיא עבודה נכריה זרה, והיינו שהעוקר עבירה ומדה בלתי טובה, צריך להדר לעקור הדבר המביא לידי העבירה והמדה הבלתי טובה, והאריך בזה בספר עוללות אפרים (פ"ז), ולא נטהר מחטאו רק אם יעקור מכל וכל. ועי' ברמב"ם (תשובה פ"ב ה"ב) שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד כו', וכן יתנחם על שעבר כו', ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם כו'. ונראה שהיינו לשרש אחריה ולעקרה לגמרי. ועי' בסה"ק אמרי משה נלהגה"ק ר' משה מרימלוב, דרוש

לר"ה שרבים מההמון חושבים שעיקר התשובה לומר מזמורים רבים ולחפש אחר מצות מעשיות, וזה אינו אמת, דאע"פ שהוא מעיקרי התשובה, אמנם קי"ל שצריך לשרש אחריה, ומקודם צריך לשבור לבו הזונה ולהתחרט בלב שלם ולהיות תוהה על מה שעבר, ואח"כ צריך לעשות מצות בלב נשבר כו' עי"ש. וכבר כתב כזה בספר הישר לר"ת (שער ז) שכמו בחולי הגוף צריך לנקות המכה מבפנים ולשרש אותה עם השורש שלא תצמיח חלילה עוה"פ, ואם ירפאנו בסממנים רק מבחוץ אז בקרב הימים תצמיח חלילה עוה"פ כי השורש נשאר, וה"נ בחולי הנפש שהבעל תשובה צריך לנקות השורש. ומצאתי בסה"ק ישמח ישראל (שבת שובה) שמפרש בזה דברי הרמב"ם הנ"ל שיעיד עליו יודע תעלומות שלא

ד' מו.

לכנות לה שם גנאי. יען שנתארכו הדברים קנת
 שמתי אותיות, ולהקל אכתוב עיקר החוכן: אם להלכה
 חייבין לכותה לגנאי, אות א' ג'; תיפוק לי' מלד שס
אלהים אחרים לא תזכירו, אות ז'; אם זה נוהג גם בחו"ל,
אות ג' וכו'; עיקר חילוק בין א"י לחו"ל לענין זיעור ע"ז,
אות ו'; מתי החיוב לכותם אות ז' ט'; חשיבות הכינוי
וליכנותא דע"ז, אות י'.